

DOI: <https://doi.org/10.15407/bv2023.04.030>

УДК 069(477.83-25):027]:[821.161.2Коб:[655.06:766.05]](045)

Людмила Співак,

<https://orcid.org/0009-0006-6130-7526>,

завідувачка сектору зв'язків із громадськістю,

Національний музей у Львові імені Андрія Шептицького,

вул. М. Драгоманова, 42, Львів, 79005 (м. Львів, Україна)

e-mail: lyudochkaSp@ukr.net

Друковані видання творів Ольги Кобилянської у фондовій збірці бібліотеки Національного музею у Львові імені Андрія Шептицького

Мета статті – представити творчий доробок української письменниці Ольги Кобилянської, що зберігається у фондах бібліотеки Національного музею у Львові імені Андрія Шептицького; провести його детальний аналіз, дати характеристику кожного з друкованих видань, виокремити особливості графічних деталей та ілюстрацій, з'ясувати їх роль у розкритті змісту, тематики окремих образів літературних творів. **Методологічною основою** досягнення мети статті стало використання описового, книгознавчого, джерелознавчого, мистецтвознавчого та порівняльного методів пізнання. **Наукова новизна.** На прикладі зразків із музейної бібліотечної колекції розглядаються основні принципи та специфіка книжкового дизайну друкованої літературної спадщини Ольги Кобилянської. Проаналізовано багатий ілюстративний матеріал опрацьованих книг, визначено його виняткову й часто визначальну роль у візуалізації та сприйнятті тексту. Акцентовано увагу на цікавих поліграфічних прийомах книжкового оформлення, особливостях друку, відзначено окремі риси авторського стилю митців-ілюстраторів. **Висновки.** Констатовано важливість видань творів письменниці з фондового зібрання Національного музею у Львові імені Андрія Шептицького, які демонструють значущу мистецьку цінність із огляду на їхній характер дизайну та художнє наповнення. Наголошено на тому, що представлена музейна збірка видань письменниці становить унікальний матеріал для подальших як літературознавчих, так і мистецтвознавчих досліджень.

К л ю ч о в і с л о в а: музейна бібліотека, фонди Національного музею у Львові імені Андрія Шептицького, художнє оформлення, книжкова графіка, видання Ольги Кобилянської.

Актуальність теми дослідження. Відзначення 160-річчя від дня народження української письменниці Ольги Кобилянської (1863–1942), що припадає на листопад 2023 р., у культурному сегменті поживає інтерес до її творчості, стає приводом для різнобічних досліджень. У книгозбірні Національного музею у Львові імені Андрія Шептицького зберігається унікальна добірка з 19-ти книжок Ольги Кобилянської. Серед них маємо і прижиттєві видання кінця XIX – початку XX ст., які надійшли до музею здебільшого 1929 р. з приватної колекції галицького педагога Ореста Козловського.

Аналіз досліджень та публікацій. Наша бібліотека, яка бере свій початок із часу створення Національного музею у Львові (1905), спочатку входила до складу його книжкового фонду разом з рукописами та стародруками і лише у 1990-х років стала окремим сектором. Її рідкісні видання не так часто ставали об'єктом уваги дослідників (І. Свен-

ціцький, В. Свенціцька, М. Драган, Я. Павличко), які використовували бібліотечні матеріали, здебільшого, як допоміжні. Грунтовних публікацій про збірку чи її окремі колекції немає, тому на сьогодні дослідження цієї теми в різних аспектах, особливо в контексті аналізу книжкового дизайну, є досить актуальними.

Мета статті – представити творчий доробок української письменниці Ольги Кобилянської, що зберігається у фондах бібліотеки Національного музею у Львові імені Андрея Шептицького; провести його детальний аналіз, дати характеристику кожного з друкованих видань, виокремити особливості графічних деталей та ілюстрацій, з'ясувати їх роль у розкритті змісту, тематики окремих образів літературних творів.

Виклад основного матеріалу. Найдавнішою в музейній добірці є брошура невеликого формату «Дещо про ідею жіночого руху» [3], видана 1894 р. друкарнею М. Білоуса в Коломиї (рис. 1). Вона містить текст промови Ольги Кобилянської на зборах «Товариства руських жінок на Буковині», що відбулися 14 жовтня 1894 р. в Чернівцях. Як зазначено на звороті титулу, книжечка є «відбиткою» з «Народу» [3, с. 2] – громадсько-політичного часопису, який виходив з 1890 р. у Львові (у 1892–1894 рр. – у Коломиї) з ініціативи та за редакцією письменника, публіциста Михайла Павлика. На дванадцяти сторінках книжкового блоку брошури вміщено текст доповіді українською мовою з цитатними німецькомовними вставками (без перекладу). Для подання текстового матеріалу використано кілька шрифтів. У нижній частині обкладинки надруковано рекламу «Народу», а також перелік книжкових видань, які запропоновано придбати у львівській редакції часопису за адресою: вул. Сокола (нині – П. Ковжуна), 1. У художньому плані брошура виконана доволі лаконічно, з мінімальними декоративними елементами, що формують графічний рослинний орнамент.

Роком 1897-м датовано окреме прижиттєве видання новели Ольги Кобилянської «Некультурна» [10]. Ця книжка вийшла друком у Чернівцях, у друкарні товариства «Руська рада», накладом Дениса Лукіяновича і Володимира Будзиновського за редакцією Івана Хромовського як дев'ятнадцятий випуск видавничої серії «Універсальна бібліотека». У нижній частині обкладинки вміщено перелік уже виданих і запланованих до видання чисел цієї серії, вказано адреси редакцій у Львові і Чернівцях. Текст новели займає 58 сторінок. Особливістю друку є широкі поля сторінок і відсутність ілюстрацій. Для графічного оформлення обкладинки використано дрібний рослинно-геометричний орнамент. До Національного музею у Львові видання надійшло 1929 р. зі збірки Ореста Козловського, про що свідчать дві печатки: на титульному аркуші [10, с. 1] та на останній сторінці книжкового блоку [10, с. 58].

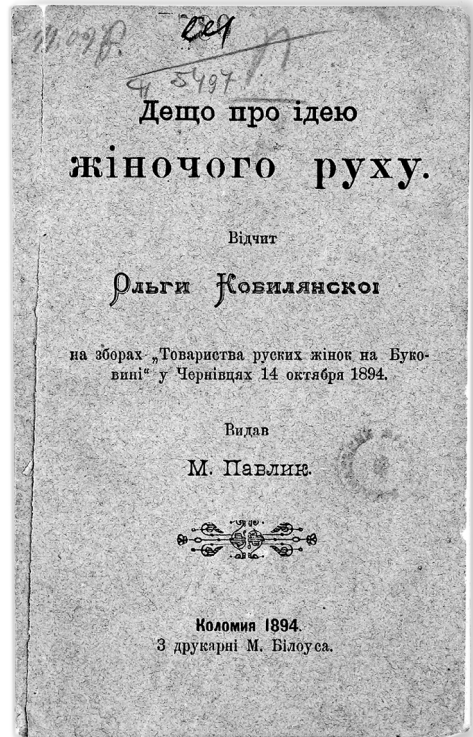

Рис. 1. Обкладинка брошури
«Дещо про ідею жіночого руху» (Чернівці, 1894)
з текстом промови О. Кобилянської

Рис. 2. Палітурка збірки
О. Кобилянської «Покора. Нариси»
(Львів, 1899)

До наступної збірки – «Покора. Нариси» [11] – увійшло 12 найвідоміших творів малої прози Ольги Кобилянської, а саме: «Покора», «Жебрачка», «Що я любив», «Мати Божа», «У св. Івана», «Час», «Він і Вона», «Аристократка», «Битва», «Impromptu Phantasie», «Мужик», «Банк рустикальний». Книжка з'явилася 1899 р. накладом Українсько-руської видавничої спілки (акційного товариства з обмеженою порукою у Львові, заснованого 1899 р. з ініціативи Михайла Грушевського) й була оправлена в «Переплетні М. Спожарського і Сина у Львові». Привертає увагу дизайн палітурки зі стилізованим рослинним орнаментом і з логотипом видавництва, які виконано блінтовим тисненням, заповненим позолотою (рис. 2). Книга також належала до колекції О. Козловського, на що вказують печатки на титулі та в кінці книжкового блоку [11, с. 111].

Наступну збірку з музейної колекції творів Ольги Кобилянської – «До світа: новелі і нариси» [8] – видано у Львові 1905 р., у друкарні Наукового товариства ім. Шевченка під зарядом Кароля Беднарського, накладом Українсько-руської видавничої спілки. Книга

містить чотирнадцять новел: «Valse melancolique», «Рожі», «Акорди», «Поети», «На полях», «Під голим небом», «Там звізди пробивались», «Сумно колишуться сосни», «Балаканка про руську жінку», «Сліпець», «Через море», «За готар», «Мої лілії», «Думи старика». На останньому аркуші надруковано «Оповідку» – перелік із 89-ти позицій серії «Наукова бібліотека», вже виданих і щойно підготовлених до друку [8, с. 155–156]. Зовнішнє художнє оформлення – лаконічне: тверда суцільна палітурка коричневого кольору з покритого тканиною картону, на верхній і нижній частинах палітурки – шість елементів стилізованого рослинного орнаменту, який нанесено технікою блінтового тиснення. У той самий спосіб виконано логотип видавництва, він розміщений на обкладинці вгорі, а також назву збірки на корінці. Промовистим декоративним акцентом є форзац, заповнений дрібним квітковим візерунком зеленого кольору. Назви новел виділено курсивним шрифтом, а завершення кожної з них декоровано орнаментальною рослинною мініатюрою.

Ще одне прижиттєве видання творів Ольги Кобилянської – збірка «Сниться. Новелі і нариси» [12] – було ювілейним і з'явилося 1922 р. в Чернівцях накладом Української видавничої спілки (до 1922 р. – Українсько-руська видавничка спілка). Книга вийшла у видавництві педагогічного місячника «Промінь» як другий випуск літературно-наукової серії, «Відділ Б». На звороті титульного аркуша зазначено, що видавництво «Промінь» «застерігає собі всі права» [12, с. 2], нижче напис продубльовано англійською мовою: «Copyright 1922 by "Promin"» [12, с. 2]. Видання реалізовано у друкарні «Буковинська печатня і накладня» – товаристві з обмеженою порукою, що діяло на вул. Я. фон Петровича, 4 у Чернівцях (назву міста вказано румунською мовою: *Cernăuți*) [12, с. 2]. Збірка містить шість новел і нарисів, які Кобилянська написала протягом 1900–1917 рр.:

«Сниться...», «Василка», «Юда», «Лист за-судженого на смерть вояка до своєї жінки», «Лісова мати», «Осіньню». Видання містить передмову Остапа Грицяя – письменника-емігранта, літературознавця, одного з перших дослідників творчості Ольги Кобилянської, автора кількох розвідок 1920–1930-х рр., у яких він «на широкому європейському тлі розглядає жіночу проблематику її творчості» [16, с. 236]. У статті критик підкреслює виняткове новаторство письменниці та її входження у загальносвітовий контекст, акцентує увагу на темі емансипації та на схожості творів Ольги Кобилянської з прозою Самуїла Річардсона, Жорж Санд, Кармен Сільви, Габріелі Запольської, а на філософському контрасті – з працями Фрідріха Ніцше [12, с. 9].

Особливий інтерес, передусім у художньо-му сенсі, становлять два видання творів Ольги Кобилянської з малюнками Пантелеймона Видинівського – основоположника української ілюстрованої книги на Буковині, який запровадив своєрідну схему оформлення обкладинок. Книжкова графіка художника позначена впливом мистецтва модерну і вирізняється авторською увагою до ретельного відтворення сюжету й етнографічних деталей. Особливості його манери простежуються і в ілюстративному матеріалі видань, представлених у музейній добірці [4, с. 5]. Обидві книжки надійшли до музею з колекції Оresta Козловського, що засвідчено його особистими печатками (рис. 3). Перша з них – збірка оповідань «Але Господь мовчить» [4] (рис. 4), присвячена сорокаріччю творчої діяльності письменниці, вийшла 1927 р. у чернівецькому видавництві «Весна» накладом книгарні Ю. Гливіки і Спілки, що на вул. Я. фон Петровича, 4. На 88-ми сторінках уміщено вісім творів Ольги Кобилянської: «Сниться...», «Василка», «Юда», «Лист за-судженого на смерть вояка до своєї жінки», «Лісова мати», «Осіньню», «Але Господь мовчить...», «Огривай сонце», а також дві вступні статті: «В сорокаліття літературної праці Ольги Кобилянської» і «Ольга Кобилянська як письменниця» авторства Остапа Грицяя. М'яку паперову обкладинку книжки виготовлено друкарнею «E. Marvan» у Бухаресті, про що свідчать два логотипи.

Активним компонентом художньо-графічного оформлення видання є етнографічні деталі, характерні для регіону Буковинських Карпат, зокрема зображення чоловічого

Рис. 3. Фрагмент титульної сторінки видання О. Кобилянської «В неділю рано зілля копала...» (Чернівці, 1928) з особистою печаткою Оresta Козловського

Рис. 4. Обкладинка видання О. Кобилянської «Але Господь мовчить...» (Чернівці, 1927)

народного строю і фрагмента вишивки. У верхній частині обкладинки та на фронтиспісі розміщено фотопортрет Ольги Кобилянської. Основний сюжетний малюнок найбільше відповідає фрагменту новели «Василка»: *«Шукає Максим своїм оком между... Звідти, де звичайно стикається небо з землею і ніби витаються, коли сонце на показ всім виринає, – звідти висуваються тепер величезні клуби диму... он із тих клубів як указується біла коняка. Без сідла... довга... шию простягнула на два лікті. Сама схудла... зпоміж ребер неначе від кулі... витікає кров – писок відімкнула, і рже тужно, лячно, і хитаючись жене кудись. Клуби диму за нею»* [4, с. 16]. Авторство художника зазначено з орфографічною помилкою у прізвищі: *«Ілюстрації артиста-малюра Проф. П. Видинівського»* [4; обкл.]. Книжка має дві сторінкові ілюстрації. Перша з них – до новели «Лісова мати» [4, с. 55] (рис. 5) – детально передає конкретний фрагмент тексту: *«Лісова мати, там кожух. Вона недалеко відійшла від її пня. Лише схилилась, щоби підняти з землі забуту річ, коли блиснуло, несподівано роздався біля неї страшний удар грому і вона, мов скошена невидимою рукою, упала на землю. І тут сталося щось несподіваного, як сам удар грому. Роздався про ймаючий гук, лісова мати заколихалась. Огонь запалав з її кори, і ледве що Докії стало часу відповзнути на ногах і руках, коли захиталась столітня, стогнучи, і повалилась з шумом до землі. Але не цілком. Верхом впала вона на голови своїх дітей, так що вони низько похилились, майже до землі, – і не піднялась вже ніколи більше»* [4, с. 56]. Інший малюнок стосується загального змісту новели [4, с. 65] і не є прямою ілюстрацією конкретного текстового фрагмента.

Друге видання в художньому оформленні П. Видинівського «В неділю рано зілля копала...» [5] – датоване 1928 р. Воно вийшло в Чернівцях, у друкарні «Лючаферуль», накладом книгарні Ю. Гливики і Спілки. Про появу цієї книжки свого часу повідомила газета «Рідний край» [1]. Це було вже четверте видання повісті, яку Ольга Кобилянська написала 1908 р. (Вперше твір надрукували у 1909р. в «Літературно-науковому віснику», того самого року й у 1927-му його видавали окремою книжкою в Києві.). На особливу увагу заслуговує чорно-біла обкладинка в художньому оформленні П. Видинівського, яку, як і попередню, виконано друкарнею «E. Marvan» у Бухаресті (рис. 6). Зображення

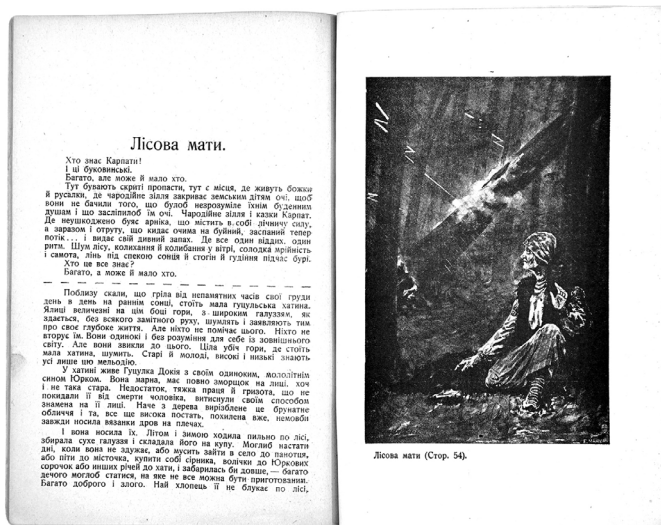

Рис. 5. Ілюстрація авторства художника П. Видинівського до збірки О.Кобилянської «Але Господь мовчить...» (Чернівці, 1927)

кульмінаційного моменту повісті є основним сюжетом ілюстрації. Цілу композицію обрамлено стилізованим квітковим орнаментом. Винятковим елементом, який можна тлумачити як своєрідну візитівку авторського стилю П. Видинівського, є використання етнографічних мотивів: народного строю дівчини та фрагменту вишивки. Верхній правий кут обкладинки займає акварельний портрет письменниці, намальований, імовірно, зі світлини. Крім того, книга містить три чорно-білі сторінкові ілюстрації. Одна з них, яка має назву «І тебе я любив би» [5, с. 59], представляє мить емоційної зустрічі головних героїв – Гриця і Тетяни. Їх зображено в народному вбранні, характерному для регіону Буковинських Карпат. Друга ілюстрація [5, с. 103] докладно відтворює наступний фрагмент тексту повісті: *«Підчас таких невеселих думок, здоймає нараз його кінь високо свою голову, задивився чорними блискучими очима непорушно в одну сторону ліса, насторчивши вуха і мов жеде»* [5, с. 101]. Останній малюнок [5, с. 175] ілюструє фінальний епізод твору: *«Входить і, підсовуючи високо чорні свої брови, прикладає палець до уст, мов наказує мовчання, і обзивається напівспівучо! В неділю рано я зілля копала, в понеділок рано полокала, цить, Мавро, – додає, прохаючи, – в вівторок, Мавро...»* [5, с. 178].

У музейній колекції маємо декілька багатотомних видань творів Ольги Кобилянської. Найбільш раннім із них є тритомник «Вибрані твори» [7], що вийшов 1952 р. в Києві під редакцією Олега Бабишкіна – українського письменника, літературознавця, дослідника творчості авторки. Перший том містить шістнадцять оповідань, повість «Людина», додаток «Дещо про ідею жіночого руху», а також примітки з коментарями і вступну статтю упорядника [7, т. 1]. Увесь книжковий блок другого тому займає повість «Земля» з примітками й коментарями [7, т. 2]. До третього тому увійшли шість оповідань, повість «В неділю рано зілля копала...», статті й автобіографічні матеріали [7, т. 3]. Тритомне видання 1952 р. вирізняється своїм художнім оформленням. На верхній коричневій палітурці в прямокутне тиснене обрамлення вклеєно репродукцію портрета Ольги Кобилянської, автором якого є український художник Георгій Меліхов. Кольорове зображення цього сюжету розміщено на фронтиспісі першого тому.

Ще один тритомник творів письменниці [13] з бібліотечної збірки музею видано 1956 р. у столичному Державному видавництві художньої літератури. Характерною особливістю дизайну цього видання є темно-зелена палітурка з тисненим ромбоподібним орнаментом. Як зазначено у післямові від видавництва, вміщеній в останньому томі, це – *«найповніша з досі виданих збірок творів Ольги Кобилянської»* [13, т. 3, с. 635], адже тут уперше опубліковано початок другої частини повісті «Земля» з нотатками до неї. До того ж, як підкреслюють видавці, «тексти друкуються за сучасним правописом з додержанням найсуттєвіших фонетичних, морфологічних, синтаксичних та лексичних особливостей мови письменниці» [13, т. 3, с. 635].

Рис. 6. Обкладинка видання О. Кобилянської
«В неділю рано зілля копала...»
(Чернівці, 1928)

Перший том містить передмову упорядника О. Бабишкіна, ранні твори Ольги Кобилянської 1887–1900-х рр. (повісті «Людина» і «Царівна», 20 оповідань, дві публіцистичні статті та примітки з коментарями [13, т. 1]. Текстовий матеріал доповнюють п'ять ілюстрацій, репродукції двох світлин письменниці [13, т. 1, с. 368, 384] та її акварельний портрет авторства Г. Меліхова [13, т. 1, 4]. Окрім того, в цьому томі представлено фото титульної сторінки першого окремого видання повісті «Людина», яке з'явилося 1899 р. у Чернівцях [13, т. 1, с. 96], і репродукцію чорно-білої листівки з видом міста Кимполунга, де Кобилянська проживала протягом 1871–1889 рр. [13, т. 1, с. 80].

До другого тому увійшли твори 1901–1910 рр.: три повісті та п'ятнадцять оповідань, які супроводжують примітки упорядника [13, т. 2]. У цьому виданні вперше надруковано додатки до другої частини «Землі», зокрема записи фактів у хронологічній послідовності й авторські нотатки до образу одного з персонажів – Сави Федорчука. Ці матеріали подано українською та німецькою мовами, нижче долучено переклад Ельпидефора Панчука – старшого наукового співробітника і першого директора Чернівецького літературно-меморіального музею Ольги Кобилянської. Ілюстративним наповненням цього тому є два фотопортрети письменниці: фото Ольги Кобилянської 1899 р. [13, т. 2, с. 176] і фото Ольги Кобилянської разом із Лесею Українкою 1901 р. [13, т. 2, с. 368], а також світлина 1950-го з видом поля в селі Димці Глибоцького району Чернівецької області, яке колись належало Костянтинові Жижіану – прототипові персонажа Івоніки Федорчука з повісті «Земля» [13, т. 2, с. 192]. Другий том проілюстровано фотографіями обкладинки збірки новел Кобилянської «Аристократка», що вийшла у 1911 р. [13, т. 2, с. 624], та 44-ї сторінки автографа другої частини повісті «Земля» [13, т. 2, с. 640].

Третій том цього видання [13, т. 3] містить дві повісті та вісім оповідань періоду 1911–1941 рр., автобіографії, статті, спогади, а також примітки упорядника, хронологічний перелік творів письменниці, які видано окремими книгами [13, т. 3, с. 629–632], й алфавітний покажчик творів, що увійшли до цього тритомника [13, т. 3, с. 633–636]. Ілюстративний матеріал третього тому становлять вклейки зі світлинами, зокрема фото письменниці в селі Димці 1920 р. [13, т. 3, с. 416], фотографії Ольги Кобилянської з Христіною Алчевською 1914 р. [13, т. 3, с. 32] та з друзями під час урочистого засідання 22 листопада 1940 р. з нагоди 55-річчя її літературної діяльності [13, т. 3, с. 592], фото будинку в Чернівцях, у якому вона мешкала протягом 1925–1942 рр. і де від 1944 р. діє Літературно-меморіальний музей письменниці [13, т. 3, с. 608]. У третьому томі репродуковано також два автографи перших сторінок повісті «Через кладку» [13, т. 3, с. 16] та новели «Лист засудженого на смерть вояка до своєї жінки» [13, т. 3, с. 432].

У збірці Національного музею у Львові імені Андрея Шептицького представлено чотири книги (усі, крім першого тому) найповнішого, п'ятитомного видання творів Ольги Кобилянської [14], що виходило упродовж 1962–1963 рр. у Києві, в Державному літературному видавництві України, і було надруковане за тритомником 1956 р. Стилістика оформлення п'ятитомника однакова: тверда палітурка та корінець охристого кольору з лаконічним декоруванням, яке виконано блінтовим тисненням, заповненим червоною і чорною фарбами. У верхній частині палітурки напис «*Ольга Кобилянська*», обрамлений геометричним візерунком, стилізованим під вишивку. На форзаці закомпоновано невелике графічне оранжеве зображення книжкової полиці. Геометричний орнамент прикрашає титульну сторінку, авантитул і перший аркуш кожної новели чи оповідання.

На останніх сторінках книжкового блоку кожного тому вміщено примітки, коментарі, додатки та покажчик імен, упорядкований за алфавітом. На кінцевій полосі – зміст і випускні дані (формат, тираж, адреса видавництва, редакційний склад). Особливістю другого тому видання є додатки від редакції до повісті «Земля» із записами дійсних фактів

у хронологічній послідовності, а також авторські нотатки до образу Сави та начерки до твору. Нотатки подано частково українською, а частково німецькою мовами (з перекладом Е. Панчука) [14, т. 2, с. 407].

До п'ятого тому творів Ольги Кобилянської [14, т. 5] увійшли повість «За ситуаціями», статті, спогади, автобіографії, листи. У даному п'ятитомнику вперше за всю історію видань творчого доробку письменниці якнайширше представлено її літературно-критичну, публіцистичну й епістолярну спадщину (216 листів).

Окремою книжкою 1966 р. у київському видавництві «Дніпро» вийшла повість «В неділю рано зілля копала...» [6] в художньому оформленні Валентини Ульянової. Винятковими колористичними акцентами видання є суперобкладинка зі силуетним зображенням героїв твору, витримана в темній чорно-синій палітрі, а також форзац із рослинним насиченим орнаментом. Лаконічно виконану палітурку, обтягнену світлою тканиною, прикрашає стилізоване графічне зображення жінки. Додатковим елементом структури книги слугує біле лясе. Цікавими в художньому плані є також фотопортрет Кобилянської на фронтиспісі та тринадцять чорно-білих сторінкових ілюстрацій. Як особливий графічний прийом використано орнаментально-декоративні заставки та кінцівки у вигляді стилізованого букета.

Утім чи не найціннішим у нашій бібліотечній добірці творів Ольги Кобилянської вважається видання повісті «Земля» [9] з ілюстраціями Сергія Адамовича, яке з'явилося 1960 р. в Держлітвидаві України. (Друге, доповнене видання, в якому художник замінив деякі гравюри на суперобкладинці й оправі та додав декілька нових ілюстрацій, побачило світ 1971 р. у видавництві «Дніпро»). Належно оцінили роботу митця над графічною серією до повісті «Земля» українські мистецтвознавці. Зокрема, Г. Владич підкреслював, що в цьому циклі художник «досяг цілковитої відповідності створеного ним викінченого графічного образу книги, тому правдивому і яскравому образу народного життя, що його дала у своїй повісті Кобилянська» [2, с. 21].

Візитівкою стилю Адамовича-ілюстратора було максимальне наближення зображень до життя, а для своїх героїв він намагався підшукати справжні реальні портрети. З цією метою митець вирушив у село Димку на Буковині, де зустрівся з прототипами персонажів повісті та з їхніми нащадками. Там художник виконав «велику кількість малюнків

Рис. 7. Фронтиспіс видання повісті О. Кобилянської
«Земля» (Київ, 1960)

Рис. 8. Ілюстрація авторства художника С. Адамовича до видання О. Кобилянської «Земля» (Київ, 1960)

Книга містить 54 ілюстрації, десять із яких сторінкові, три розворотні, чотири кінцівки, та найбільше – напівсмугових (36). Гравюри, подані переважно у вигляді квадратів, виконані в техніці лінориту. Вже перша ілюстрація на фронтиспісі – портрет Анни – передає домінуючий настрій повісті (рис. 7). Сюжети малюнків максимально близькі до змісту літературного твору (рис. 8), водночас, як вдало зазначив художник Василь Касіян, на той час головний консультант із питань оформлення книжок, «кожна ілюстрація тут ніби окремих, художньо викінчених пласт життя» [17, с. 8].

Висновки. Твори Ольги Кобилянської з фондової збірки бібліотеки Національного музею у Львові імені Андрея Шептицького становлять літературну цінність, адже вони репрезентують різні етапи творчості письменниці, до того ж, демонструють не менш значущу мистецьку вартість з погляду характеру дизайну та ілюстративного наповнення. На особливу увагу заслуговують прижиттєві книги, в яких важлива роль належить художникам-оформлювачам, зокрема П. Видинівському. Поліграфічні деталі, вдалі ілюстративні вирішення сприяють глибшому розкриттю тематики, більш об'ємній характеристиці образів прози Ольги Кобилянської. Лаконізм та простота багатотомних зібрань контрастує з винятковістю графічного оформлення окремих творів письменниці, зокрема повісті «Земля». Загалом, музейна збірка видань Ольги Кобилянської – це унікальний ресурс для подальших як літературознавчих, так і мистецтвознавчих досліджень.

Список бібліографічних посилань

1. В неділю рано зілля копала... : [про вихід твору О. Кобилянської з ілюстраціями артиста-малювальника П. Видинівського]. *Рідний край : незалежна газета*. Чернівці, 1928, 10 червня. № 23. С. 4.
2. Владич Л. Графіка Сергія Адамовича. Київ : Мистецтво, 1977. 96 с.
3. Дещо про ідею жіночого руху : відчит Ольги Кобилянської на зборах «Товариства руских жінок на Буковині» у Чернівцях 14 октября 1894 / видав М. Павлик. Коломия : З друкарні М. Білоуса, 1894. 12 с.
4. Кобилянська О. Але Господь мовчить... і інші оповідання : ювілейне видання / вступ. ст. «Ольга Кобилянська як письменниця» О. Грицай ; іл. П. Видинівського. Чернівці : Весна, [1927]. 88 с.

архітектури та побутових речей, начерків типажів, котрі в майбутньому послужували для розкриття образів героїв повісті. Накопичивши достатньо матеріалу, С. Адамович розробляє макет та план циклу ілюстрацій, щоби бачити наскрізну лінію задуму та окремих сюжетів і розвиток теми» [15, с. 208].

Художнє оформлення книги витримане у двох кольорах: чорному та темно-зеленкуватому. Вже в ілюстрації на обкладинці закладено головний лейтмотив повісті – смугами зоране поле та ледь помітні постаті людей, які йдуть за плугом. Основна тема – широка площина поля, показаного з висоти, – підкреслює безмежність і вічність землі, тоді як маленькі люди «приходять і відходять зі своїми болями і лихом на ній» [15, с. 209].

5. Кобилянська О. В неділю рано зілля копала... : оповідання / іл. П. Видинівського. Чернівці : Накладом книгарні Ю. Гливіки і Спілки, [1928]. 180 с.
6. Кобилянська О. В неділю рано зілля копала... : повість / іл. В. Ульянової. Київ : Дніпро, 1966. 224 с.
7. Кобилянська О. Вибрані твори : в 3-х т. Київ : Держ. вид-во худ. л-ри, 1952. Т. 1 : Вибрані твори / упоряд., підгот. текстів, передм. «Ольга Кобилянська» і прим. О. Бабишкіна. 294 с. ; Т. 2 : Земля : оповідання. 303 с. ; Т. 3 : «В неділю рано зілля копала...» : оповідання, статті та автобіографічні матеріали. 354 с.
8. Кобилянська О. До світа : новелі і нариси. Львів : Накладом Українсько-Руської Видавничої Спілки, 1905. 156 с.
9. Кобилянська О. Земля : повість. Київ : Держлітвидав УРСР, 1960. 333 с.
10. Кобилянська О. Некультурна : новеля. Чернівці : Накладом Д. Лукіяновича і В. Будзиновського ; з друкарні товариства «Руска Рада» під зарядом І. Хромовського, 1897. 58 с. (Серія «Універсальна бібліотека», ч. 19).
11. Кобилянська О. Покора : нариси. Львів : Накладом Українсько-Руської Видавничої Спілки, 1899. 111 с. – (Серія «Бібліотечка Видавничої спілки»).
12. Кобилянська О. Снітеся : новели і нариси / ювілейне видання з передмовою О. Грицяя. Чернівці : Буков[инська] Печатня і Накладня, 1922. 64 с. (Бібліотека місячника «Промінь», Літературно-наукова серія, вип. 2, відділ Б).
13. Кобилянська О. Твори : в 3-х т. Київ : Держ. вид-во худ. л-ри, 1956. Т. 1 : 1887–1900 : повісті, оповідання, автобіографічні матеріали, спогади та статті / літ.-критич. нарис «Творчість Ольги Кобилянської», упоряд. і прим. О. Бабишкіна. 590 с. ; Т. 2 : 1901–1910 / упоряд. і прим. О. Бабишкіна та Е. Панчука. 709 с. ; Т. 3 : 1911–1941 / упоряд. і прим. О. Бабишкіна. 638 с.
14. Кобилянська О. Твори : в 5-ти т. / упоряд., підгот. текстів та прим. Ф. Погребенника; вступ. стаття «Ольга Кобилянська» М. Комишанченка; ред. О. Корженевич; портр. роботи Г. Мелехова. Київ : Держлітвидав УРСР, 1962–1963. Т. 1. 1962. 491 с.; Т. 2. 1962. 480 с.; Т. 3. 1963. 439 с.; Т. 4. 1963. 512 с.; Т. 5. 1963. 767 с.
15. Правдохін В. Розкриття національних особливостей Західного регіону в ілюстративних циклах С. Адамовича до творів І. Франка та О. Кобилянської. *Проблеми розвитку міського середовища* : наук.-техн. зб. НАУ. Київ, 2012. Вип. 7. С. 206–210. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Prms_2012_7_34
16. Прима Л. «Сади творчості» Ольги Кобилянської у літературно-критичних працях Остапа Грицяя. *Проблеми гуманітарних наук* : зб. наук. праць Дрогоб. держ. пед. ун-ту ім. І. Франка. Вип. 32. Філологія. Дрогобич, 2013. С. 231–241. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgn_fl_2013_32_19
17. Федорова Т. Так вона стала знаменитою. *Друг читача*. Київ, 1988, 8 грудня. С. 8.

References

1. (1928, June 10). V nediliu rano zillia kopala... [I was digging potions early on Sunday...]. *Ridnyi Krai* [Ridnyi Krai], p. 4. [In Ukrainian].
2. Vladych, L. (1977). Hrafika Serhii Adamovycha [Graphics by Serhii Adamovych]. Kyiv, Ukraine: Mystetstvo. [In Ukrainian].
3. Pavlyk, M. (Ed.). (1894). Deshcho pro ideiu zhinochoho rukhu [Something about the idea of the women's movement]. Kolomyia, Ukraine: Drukarnia M. Bilousa. [In Ukrainian].
4. Kobylianska, O. (1927). Ale Hospod movchyt... i inshi opovidannia [But god is silent and other stories]. Chernivtsi, Ukraine: Vesna. [In Ukrainian].
5. Kobylianska, O. (1928). V nediliu rano zillia kopala... Opovidannia [I was digging potions early on Sunday... Stories]. Chernivtsi, Ukraine: Knygarnia Glyvky i Spilky. [In Ukrainian].
6. Kobylianska, O. (1966). V nediliu rano zillia kopala... [I was digging potions early on Sunday...]. Kyiv, Ukraine: Dnipro. [In Ukrainian].
7. Babushkin, O. (Ed.). (1952). Kobylianska O. Vybrani tvory v 3 t. [Kobylianska O. Selected works (Vols. 1-3)]. Kyiv, Ukraine: Dergavne Vydavnytstvo Hudozhnioi Literatury. [In Ukrainian].

8. Kobyljanska, O. (1905). *Do svita: noveli i narysy* [At dawn: short stories and essays]. Lviv, Ukraine: Ukrainsko-Ruska Vydavnycha Spilka. [In Ukrainian].
9. Kobyljanska, O. (1960). *Zemlia* [Earth]. Kyiv, Ukraine: Derzhlitvydav URSR. [In Ukrainian].
10. Kobyljanska, O. (1897). *Nekulturna: novelia* [Uncultured: novella]. Chernivtsi, Ukraine: Ruska Rada. [In Ukrainian].
11. Kobyljanska, O. (1899). *Pokora : narysy* [Obedience : essays]. Lviv, Ukraine: Ukrainsko-Ruska Vydavnycha Spilka. [In Ukrainian].
12. Kobyljanska, O. (1922). *Snytsia: novely i narysy* [Dreaming: short stories and essays]. Chernivtsi, Ukraine: Bukovynska Pechatnia i Nakladnia. [In Ukrainian].
13. Babyshkin ,O. (Ed.). (1956). *Kobyljanska O. Tvory v 3 t.* [Kobyljanska O. Works. (Vols. 1-3)]. Kyiv, Ukraine: Dergavne Vydavnytstvo Hudozhnioi Literatury. [In Ukrainian].
14. Pohrebennyk, F., & Korzhenevych ,O. (Eds.). (1962-1963). *Kobyljanska O. Tvory v 5 t.* [Kobyljanska O. Works (Vols. 1-5)]. Kyiv, Ukraine: Derzhlitvydav URSR. [In Ukrainian].
15. Pravdokhin, V. (2012). *Rozkryttia natsionalnykh osoblyvosti Zakhidnoho rehionu v iliustratyvnykh tsyklakh S. Adamovycha do tvoriv I. Franka ta O. Kobyljanskoj* [Revealing the national characteristics of the Western region in the illustrative cycles of S Adamovych to the works of I. Franko and O. Kobyljanska]. *Problemy rozvytku miskoho seredovyschcha*, 7, 206-210. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Prms_2012_7_34. [In Ukrainian].
16. Pryma, L. (2013). "Sady tvorchosti" Olhy Kobyljanskoj u literaturno-krytychnykh pratsiakh Ostapa Hrytsaia ["Creativity Gardens" by Olha Kobyljanska in the literary-critical works of Ostap Hrytsai]. *Problemy humanitarnykh nauk*, 32, 231-241. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgn_fl_2013_32_19. [In Ukrainian].
17. Fedorova, T. (1988, Desember 10). *Tak vona stala znamenytouiu* [That's how she became famous]. *Druh Chytacha*, p. 8. [In Ukrainian].

Liudmyla Spivak,

<https://orcid.org/0009-0006-6130-7526>,

Head of Public Relations Sector,

Andriy Sheptytskyi National Museum in Lviv (Lviv, Ukraine)

PUBLICATIONS OF WORKS OF OLHA KOBYLJANSKA IN THE BOOK STOCK OF THE ANDREY SHEPTYTSKY NATIONAL MUSEUM LIBRARY

The purpose of the article is to provide a comprehensive look at the legacy of the Ukrainian writer Olha Kobyljanska, which is kept in the Andrey Sheptytsky National Museum Library in Lviv; perform an in-depth analysis and characterize each of these publications, highlight the importance of their cover design; emphasize the features of graphic details and illustrations, as well as find out their role in reflecting the content, topics, and individual images of the literary texts themselves. The methodological basis for achieving the purpose of the paper comprises the use of descriptive, bibliographical, source studies, art analysis, and comparative research **methods**. The **scientific novelty** of this study lies in an attempt to consider the basic principles and specifics of the book design of the printed literary heritage of Olha Kobyljanska using the samples from the Museum library collection as an example. **Conclusions.** The article state the importance and value of the publications of Kobyljanska's works in the book stock of the Andrey Sheptytsky National Museum in Lviv, which hold substantial artistic significance, taking into account the nature of their design and artistic content; the rich illustrative materials in the books examined were analyzed and their exceptional and often crucial role in the visualization and comprehension of verbal texts was defined; interesting printing techniques of book design, peculiarities of printing, and individual features of the illustrators' signature style were outlined; it was noted that the presented Museum book stock of the Kobyljanska's publications provides interesting material for further literary and art analysis studies.

К е у в о р д с: Museum library, book stock of the Andrey Sheptytsky National Museum in Lviv, cover design, book illustrations, publications of works of Olha Kobyljanska.

Andrii Sheptytskyi National Museum in Lviv
42, M. Drahomanov str., Lviv, 79005, Ukraine
e-mail: lydochkaSP@ukr.net

Стаття надійшла до редакції 2.08.2023 р.